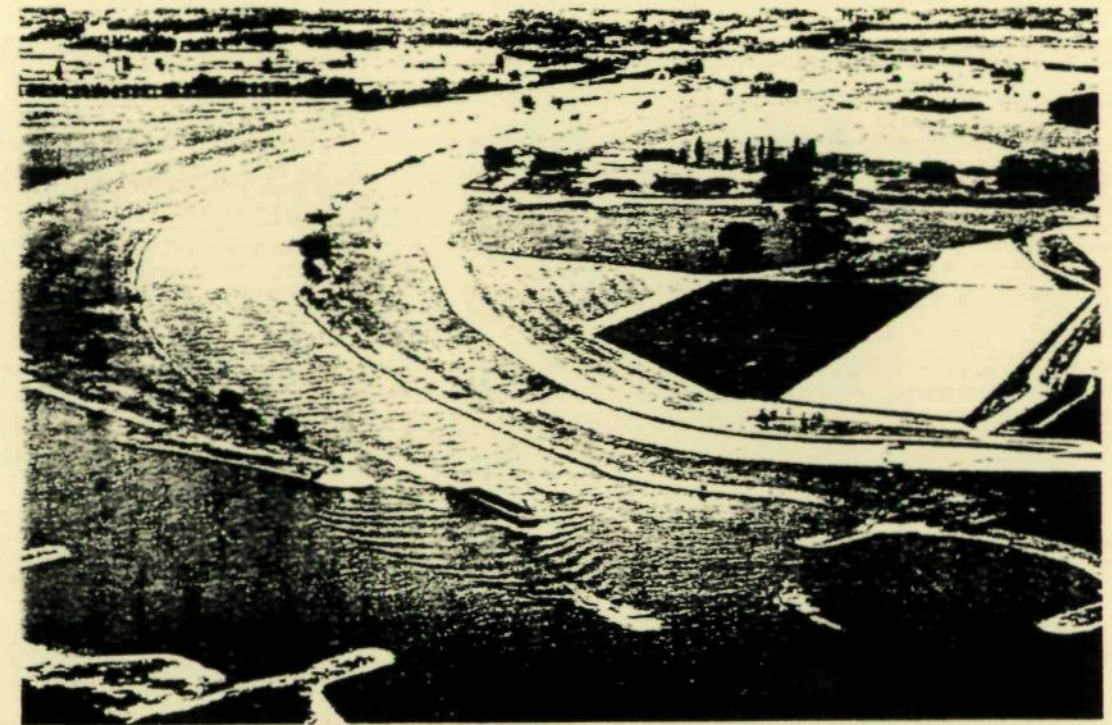

Richtlijnen voor het Milieu Effect Rapport (MER)

RIVIERVERRUIMING door DIJKVERLEGGING
'HONDSBROEKSCHÉ PLEIJ'
te WESTERVOORT

september 1999
Gedeputeerde Staten van Gelderland

provincie
GELDERLAND

**RICHTLIJNEN
voor het
MILIEU-EFFECTRAPPORT (MER)**

**RIVIERVERRUIMING door DIJKVERLEGGING
'HONDSBROEKSCHIE PLEIJ'
te WESTERVOORT**

september 1999
Gedeputeerde Staten van Gelderland

INHOUDSOPGAVE

Pagina

Hoofdpunten van deze richtlijnen [voor de inhoud van het MER]	1
1. Inleiding en afbakening	3
1.1 Inleiding	3
1.2 Afbakening	3
2. Probleem, doel en besluitvorming	4
2.1 Probleem	4
2.2 Doel	5
2.3 Beleidskader en besluitvorming	5
3. Beschrijving en waardering van het plangebied	5
3.1 Inleiding	5
3.2 Aandachtspunten	6
4. Visie op de dijkverlegging	6
5. Voorgenomen activiteit en alternatieven	7
5.1 Inperking principe-oplossingen	7
5.2 Alternatieven	7
5.3 Varianten	8
5.4 Aandachtspunten	8
6. Milieugevolgen	9
6.1 Algemeen	9
6.2 Speciale aandachtspunten	9
7. Vergelijking van alternatieven	10
8. Leemten in informatie	10
9. Evaluatieprogramma	10
10. Vorm en presentatie	10
11. Samenvatting van het MER	11

HOOFDPUNTEN VAN DEZE RICHTLIJNEN

Uitgaande van de startnotitie, alsmede op basis van het advies van de Commissie voor de milieu-effectrapportage en de bij ons binnengekomen zienswijzen (zie *bijlage 4*), komen wij tot de conclusie dat in het milieu-effectrapport (MER) de volgende hoofdpunten nader onderzoek en/of beschrijving vergen:

- **De hoofdpunten uit het advies voor de richtlijnen, opgesteld door de commissie voor de milieu-effectrapportage; (zie ook *bijlage 5*)**

De Commissie is van mening dat de startnotitie al veel voor het MER relevante informatie bevat. Deze informatie is voor dit advies getoetst op juistheid, compleetheid en relevantie voor de besluitvorming. De Commissie stemt in met de beoordelingscriteria voor de selectie van de alternatieven en de keuze om twee in de startnotitie aangeduide uitvoeringsalternatieven (het uiterwaard- en oeveralternatief) verder uit te werken. Met de informatie die de beschrijving en vergelijking van de twee alternatieven oplevert acht de Commissie het goed mogelijk om tot de keuze van een voorkeursalternatief te komen.

De Commissie is van mening dat het laten vervallen van de optie om de oude Westervoortse bandijk te verbeteren tot primaire waterkering duidelijk is onderbouwd in de startnotitie. De grote cultuurhistorische en landschappelijke waarden van de oude Westervoortse bandijk worden beschreven en doorslaggevend geacht om af te zien van de karakter veranderende ingrepen die nodig zouden zijn. Gezien de reacties uit de inspraak acht de Commissie het raadzaam de ingrijpendheid van de benodigde aanpassingen bij tracé 4 nader toe te lichten en schetsmatig te visualiseren in het MER. Het gaat hierbij om een globale toelichting, het tracé hoeft niet als volwaardig alternatief te worden uitgewerkt.

Verder vindt de Commissie het belangrijk dat de Projectnota/MER duidelijk maakt hoe op basis van de doelen en voorwaarden de twee alternatieven worden uitgewerkt. Met name de voorwaarde van duurzaamheid is bij de voorgenomen activiteit van belang. Dit houdt in dat natuurdoeltypen zoveel mogelijk in stand blijven ondanks de fasering van de rivierkundige maatregelen. Ook het belang van de landschappelijke en cultuurhistorische waarden en de beleving door bezoekers moeten zo goed mogelijk in deze fasering worden meegenomen.

Het bevoegd gezag onderschrijft dit advies.

- **In het MER dient te worden beschreven of een realistisch Meest Milieuvriendelijk Alternatief (MMA) te formuleren is;**

Ondanks onze voorkeur voor een actieve aanpak van het MMA achten wij de kans niet groot dat er bij het nu voorliggende project buiten de bandbreedte van de twee uitvoerings-alternatieven (tracé 1) een realistisch meest milieuvriendelijk alternatief (MMA) is te formuleren dat zowel de natuur- als de landschappelijke en cultuurhistorische aspecten optimaal in zich verenigt. Wij kunnen er mee instemmen om het **uiterwaardalternatief** te formuleren als alternatief dat natuur het meeste aandacht geeft en het **oeveralternatief** als alternatief dat maximaal inzet op landschap en cultuurhistorie. Het voorkeursalternatief kan één van deze twee alternatieven worden. Ook is het mogelijk dat het voorkeursalternatief tussen beide alternatieven in komt te liggen of een combinatie daarvan vormt. Indien dit het geval is, dient te worden beargumenteerd waarom het voorkeursalternatief afwijkt van de twee uitgewerkte alternatieven.

- **In het MER dient bij de te onderzoeken (kansrijke) alternatieven inzichtelijk gemaakt te worden welk effect de dijkverlegging heeft op de maatgevende hoogwaterstand (MHW) langs dit dijkvak bij een toename van de watertoevoer vanuit het bovenstrooms gebied. Deze effecten moeten worden meegenomen in de verdere studie inzake 'Ruimte voor Rijntakken';**

Hiermee wordt beoogd het effect van deze lokale ingreep te relateren aan het scala van maatregelen dat wordt voorzien in het kader van Ruimte voor de Rivier. Het aspect 'Rivierkunde' en de beoogde 'Rivierkundige winst', gebaseerd op in bijlage beschreven feitenmateriaal en rekenkundige onderbouwing, dienen in het MER helder en zorgvuldig te worden beschreven.

- **De noodzaak voor het toepassen van *harde bekleding* op het buitentalud dient te worden aan-getoond; daarbij wordt door ons het zogenaamde 'Nee, tenzij ...' beleid gevoerd;**

Harde taludbekleding kan slechts in bijzondere situaties noodzakelijk zijn en wel op plaatsen waar de veiligheid van de dijk in het geding komt door verhoogde kans op grote belasting. Op basis van de aard en samenloop van factoren die zich in deze bijzondere situaties voordoen, wordt onderscheid gemaakt in *enkelvoudige* situaties (waarin één enkele factor bepalend is voor toepassing van harde bekleding) en *meervoudige* situaties (waar alleen een combinatie van factoren een harde bekleding kan rechtvaardigen).

Aan de hand van het stappenschema (als beschreven in de door ons vastgestelde rapportage "hard of zacht" door Novioconsult en Grondmechanica Delft, d.d. 18 november 1997) dient de nood zaak voor toepassing van harde bekleding te worden aangetoond.

- **De toekomstwaarde van de voorkeursoplossing, uitgaande van de huidige kruinhoogte van de dijk, dient te worden verkend en aangegeven dient te worden welke knelpunten (vanuit stedenbouwkunde, dijktechniek en LNC) zich hierbij voordoen; tevens dient te worden aangegeven op welke wijze de knelpunten kunnen worden opgelost en welke milieu-effecten dit veroorzaakt.**
 Hiermee wordt beoogd na te gaan, indien de bestaande dijk een zekere overhoogte en continuïteit (qua dijkprofiel) heeft, welk hoger MHW aansluit bij het aanwezige dijkprofiel én welke maatregelen nodig zijn om de te verleggen dijk eenzelfde veiligheid terug te geven.
- **In het MER dient een beschrijving te worden opgenomen van de mate waarin de uitvoering van de gemeentelijke landschapsplannen voor de Hondsbroeksche Pleij (gemeente Westervoort) worden beïnvloed door de dijkverlegging;**
 Hiermee wordt beoogd te onderzoeken in hoeverre beide landschapsplannen -ook ruimtelijk gezien- nog uitvoerbaar zijn na de rivier-verruimende maatregelen door dijkverlegging alsmede in hoeverre een plan van compenserende en mitigerende maatregelen met behoud van zoveel mogelijk elementen van beide oorspronkelijke plannen nodig zal zijn.
- **In het MER dienen de tijdelijke weerstandsmaatregelen en hun fasering in relatie tot hun toekomstwaarde en het landschap beschreven te worden;**
 Hiermee wordt beoogd om inzichtelijk te maken met welke ingrepen tijdelijke weerstand kan worden ingebracht om aan de rivierkundige doelstelling te kunnen voldoen.

1. INLEIDING EN AFBAKENING

1.1 INLEIDING

Het waterschap Rijn en IJssel en Rijkswaterstaat Directie Oost-Nederland (RWS DON) zijn voornemens om ter hoogte van de Hondsbroeksche Pleij te Westervoort rivier-verruimende maatregelen toe te passen. De voorgenomen activiteit omvat in ieder geval het landinwaarts verleggen van de (functie van) primaire waterkering. Aanleiding hiervoor is de verwachte toename van de rivierafvoer, in combinatie met de ligging aan een vernauwing van het rivierbed en de ligging bij het splitsingspunt van Nederrijn en IJssel (IJsselkop).

Het waterschap Rijn en IJssel is formeel initiatiefnemer voor de dijkverlegging en draagt zowel in de huidige als in de toekomstige situatie de facto de verantwoordelijkheid voor het beheer van de dijk. RWS DON is mede initiatiefnemer vanuit de verantwoordelijkheid voor het nemen van rivier-verruimende maatregelen en het maken van een integraal rivierverruimingsplan ("Ruimte voor Rijntakken"). Ter ondersteuning van de besluitvorming over het dijkverleggingsplan ex artikel 7 van de Wet op de waterkering en over de ruimtelijke inpassing van de nieuwe dijk en het buitendijksgebied op grond van de Wet op de ruimtelijke ordening wordt milieueffectrapportage (m.e.r.) uitgevoerd.

Deze richtlijnen zijn leidraad bij het opstellen van het Milieu-effectrapport (MER) en zijn richtinggevend voor de inhoud ervan.

Centrale vraag luidt:

Welke informatie is nodig om het milieubelang volwaardig in de besluitvorming over de voorgenomen activiteit te betrekken?

De openbare bekendmaking van de start van de m.e.r.-procedure vond plaats in Staatscourant nr. 107 van 9 juni 1999, alsmede in de regionale pers (het blad 'Duivoots Weekblad' (G.O.), alsmede de dagbladen de 'Gelderlander Editie 7' (Arnhem En Omgeving/Liemers) en het 'Gelders Dagblad Editie 4' (Arnhem / Nijmegen) van 9 juni 1999 (zie *bijlage 2*).

De belanghebbenden aan de dijk zijn door de initiatiefnemers op de hoogte gehouden door middel van een tweetal "nieuwsbrieven" (verspreid eind januari 1999 en begin juni 1999).

De startnotitie heeft ter inzage gelegen van 10 juni tot en met 7 juli 1999 bij de initiatiefnemers (waterschap Rijn en IJssel, afdelingskantoor Zuid, te Zevenaar en Rijkswaterstaat DON, te Arnhem), bij het bevoegd gezag (provincie Gelderland, te Arnhem) en bij de gemeente Westervoort.

Het bevoegd gezag heeft met medewerking van de initiatiefnemers op 24 juni 1999 in zalencentrum Wieleman te Westervoort een openbare zitting over de startnotitie gehouden. (voor het overzicht van insprekers en het verslag zie *bijlagen 3^a en 3^b*).

De aldaar kenbaar gemaakte mondelinge zienswijzen en de bij ons binnengekomen schriftelijke zienswijzen hebben wij samengevat, becommentarieerd (zie *bijlage 4*) en, voor zover relevant voor de inhoud van het MER, verwerkt in deze richtlijnen.

Een werkgroep van de Commissie voor de milieu-effectrapportage (C-m.e.r.) heeft op 26 juli 1999 haar advies voor de richtlijnen voor de inhoud van het op te stellen MER, overeenkomstig artikel 7.14 van de Wet milieubeheer (Wm) aan ons aangeboden. De hoofdpunten van het advies zijn weergegeven in *bijlage 5*.

Van de wettelijk aangewezen adviseurs heeft de directeur Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, Directie Oost, van het ministerie van LNV op 7 juni 1999 schriftelijk advies aan ons uitgebracht (zie *bijlage 4*); de hoofdinspecteur voor de milieuhygiëne heeft geen opmerkingen over de inhoud van de startnotitie kenbaar gemaakt.

1.2 AFBAKENING

Het doel van de richtlijnen is het afbakenen van de belangrijkste, nog te onderzoeken, milieu-aspecten van de activiteit (de dijkverlegging en herinrichting van het buitendijks gebied) en de gewenste inhoud van het MER aan te geven.

Bij het opstellen van deze richtlijnen hebben wij bij de dijkverlegging de *beleidslijn Ruimte voor de Rivier, het gemeentelijk landschapsbeleidsplan (september 1995) en het bijbehorende deelplan voor de Hondsbroeksche Pleij (mei 1999) en het Gelders Rivierdijkenplan (GRIP)*, als voornaamste uitgangspunten van beleid gehanteerd.

De richtlijnen zijn verder in belangrijke mate gebaseerd op het eerder genoemde advies van de Commissie voor de milieu-effectrapportage (C-m.e.r.).

Daarnaast zijn de bij ons ingebrachte mondelinge en/of schriftelijke zienswijzen, voor zover relevant voor de verdere milieu-effectrapportage, eveneens in deze richtlijnen betrokken.

Wij maken onderscheid in **hoofdpunten** (die per punt een nader onderzoek in het MER vergen en/of in een aparte paragraaf of alinea in het MER moeten worden beschreven), in **aandachtspunten** (die een onderbouwing en een motivering in het MER behoeven) en in **checklistpunten** (die, indien relevant voor het project, aandacht in het MER verdienen).

Op pagina 1 hebben wij de hoofdpunten van deze richtlijnen kort samengevat. De hoofdpunten uit het advies van C-m.e.r. zijn opgenomen in *bijlage 5*. Al deze hoofdpunten vergen een beschrijving en/of nader onderzoek in het MER.

Aandachtspunten (opgenomen in de hoofdstukken 2 en 5) verdienen in ieder geval een onderbouwing en motivering in het MER.

Checklistpunten (opgenomen in de hoofdstukken 3, 4, 6, en deels in de verdere hoofdstukken) dienen alleen aandacht te krijgen als zij relevant zijn voor het betrokken dijkverleggingsplan. Deze kunnen daartoe worden nagelopen ('afgevinkt').

2. PROBLEEM, DOEL EN BESLUITVORMING

2.1 PROBLEEM

De keuze voor de locatie Hondsbroeksche Pleij voor rivierbedverruiming is met name ingegeven vanwege de grote effectiviteit van de maatregelen die hier te verwachten is. Dit komt, omdat het rivierbed op deze locatie zeer nauw is en dit leidt plaatselijk tot opstuwing. In het MER moet nog nader worden beschreven hoe dit project past bij de plannen voor IJssel en Nederrijn voor verruiming van de rivier en bij de ontwikkelingen die zich voordoen in de nabij gelegen uiterwaarden. Bij dit laatste kan met name worden gedacht aan de dijkteruglegging bij Bakenhof en aan uiterwaarden in de omgeving waar juist een uitbreiding van economische activiteiten plaats vindt. Verder dient de Projectnota/MER te beschrijven welke rivierkundige maatregelen mogelijk zijn om de 'kraanfunctie' na de dijkverlegging intact te houden, inclusief de fasering van de maatregelen bij toenemende waterafvoer.

In de Projectnota/MER dient binnen rekenmarges te worden aangegeven hoeveel de Pleijdijk zal worden verlaagd bij de uit te werken alternatieven. Dit is van belang voor het vaststellen van de inundatiefrequentie van het tussen de nieuwe dijk en de Pleijdijk gelegen gebied en voor de inschatting van de kwel en eventuele maatregelen daartegen binnen de oude Westervoortse bandijk. Bovendien is inzicht in verlaging van de huidige Pleijdijk van belang om een landschappelijk-visueel beeld te kunnen krijgen van de nieuwe situatie (nieuwe dijk met ervoor de verlaagde Pleijdijk).

Uit de startnotitie blijkt dat alleen voor tracé 4 (de oude Westervoortse bandijk) uitgebreide maatregelen worden voorgestaan om de verwachte kweloverlast in Westervoort tegen te gaan. De kans op het onder water lopen van de Hondsbroeksche Pleij bij dit tracé zou echter beperkt kunnen blijven tot een statistische kans van minder dan 1/1.000 per jaar. In de bestaande situatie geldt voor de Pleijdijk (behorende tot dijkkring nr.49 'IJsselland') een overschrijdingsfrequentie van 1/1250 per jaar (verwezen zij naar de door de minister overeenkomstig artikel 4 Wow vastgestelde 'hydraulische randvoorwaarden voor primaire waterkeringen'). Gezien dit geringe verschil in kans van voorkomen, menen wij dat er bij een keuze voor tracé 4 nauwelijks meer kans op kweloverlast te verwachten is dan in de huidige situatie. Wanneer *kweloverlast* desondanks toch een overweging zou zijn om tracé 4 af te wijzen, dan dient dit in de Projectnota/MER nader te worden toegelicht.

Voor de in de startnotitie genoemde kansrijke alternatieven, het **'oeveralternatief'** en het **'uiterwaardalternatief'**, moet in de Projectnota/MER de noodzaak van de kwelmaatregelen worden verduidelijkt aan de hand van een geohydrologisch model.

2.2 DOEL

De hoofddoelen zijn in paragraaf 2.2 van de startnotitie duidelijk beschreven en ze zijn in voldoende mate onderbouwd. Ook het waarom van de aangehouden hoogte voor de gewenste waterstandsverlaging (0,15 m op de bovenrand en 0,12 m bij de IJsselkop) wordt duidelijk aangegeven.

Wij zijn van mening dat het buitendijks verlagen van de huidige smalle uiterwaarden (zoals wordt voorgesteld in zienswijze nr.11) **geen reëel alternatief** is, omdat het niet aan de gestelde hoofddoelen voldoet.

2.3 BELEIDSKADER EN BESLUITVORMING

Beleidskader

In hoofdstuk 3 (paragraaf 3.2) van de startnotitie is een voldoende opsomming gegeven van relevante overheidsbesluiten, zoals vastgelegd in beleidsnota's, (ontwerp-)plannen en wetten die eisen stellen of beperkingen opleggen aan de besluitvorming over de voorgenomen activiteit.

Te nemen besluiten

Het MER wordt opgesteld ter ondersteuning van het goedkeuringsbesluit van Gedeputeerde Staten van Gelderland, ingevolge artikel 7 van de Wet op de waterkering (Wow) en het daaropvolgende besluit van de gemeente Westervoort tot herziening van het bestemmingsplan op grond van de Wet op de ruimtelijke ordening (WRO).

In het MER moet worden aangegeven of, en zo ja welke randvoorwaarden en uitgangspunten (ruimtelijke beperkingen, bestuurlijke toezeggingen) de gemeente Westervoort, de provincie Gelderland en het Rijk hanteren bij deze voorgenomen dijkverlegging. De gemeente verwijst in haar schriftelijke reactie op de startnotitie (zienswijze nr.6) onder meer naar het gemeentelijk *Landschapsbeleidsplan (1995)* en het bijbehorend *deelplan (1999)*.

Verder dient in het MER te worden vermeld, welke delen van het studiegebied tot de Ecologische Hoofdstructuur behoren en welke gebieden mogelijk in de toekomst onder de Vogelrichtlijn zullen vallen en welke consequenties dat heeft voor de herinrichting van het plangebied. Het ministerie van LNV wijst in haar schriftelijke reactie (zienswijze nr.12) op de in voorbereiding zijnde aanwijzing van de uiterwaarden als *Beschermingszone in het kader van de Vogelrichtlijn*.

Voor het overige wordt in de startnotitie voldoende ingegaan op de relevante beleidsmatige uitgangspunten, de procedure, het tijdspad en de te nemen besluiten.

3. BESCHRIJVING EN WAARDERING VAN HET PLANGEBIED

3.1 INLEIDING

Beschrijf de **bestaande toestand van het milieu** voor zover deze door de dijkverlegging en de herinrichting van het plangebied wordt beïnvloed. Het kan zijn dat de omvang van het studiegebied de grenzen van het plangebied overschrijdt door de reikwijdte van de effecten en de wisselwerking met de omgeving, waaronder het aangrenzend bebouwde gebied van Westervoort. Ook per milieu-aspect kan de omvang van het studiegebied verschillen.

Voor een belangrijk deel echter is de relevante informatie reeds in de startnotitie opgenomen.

Voor zover in het gebied bepaalde **autonome ontwikkelingen** plaatsvinden, of binnen afzienbare termijn veranderingen kunnen worden voorzien onder invloed van reeds vastgelegd beleid, betrek dit

dan bij de beschrijving van de bestaande milieutoestand. Een voorbeeld zijn de geplande ontgrondingen in het plangebied.

In § 3.2 van deze richtlijnen zijn enkele specifieke aandachtspunten opgenomen.

3.2 AANDACHTSPUNTEN

Algemeen

In paragraaf 3.3.1 van de startnotitie wordt op overzichtelijke wijze een beeld gegeven van de bestaande landschappelijke-, natuur en cultuurhistorische (LNC) elementen en waarden in het plangebied. Beschrijf aanvullend op de informatie uit de startnotitie in de Projectnota/MER nog de volgende zaken:

- de mate waarin het plangebied fungeert als verbindingszone tussen de Gelderse Poort en de natuurgebieden langs de IJssel;
- de weidevogels in het plangebied;
- kwaliteit (mate van ontwikkeling) en ligging van het stroomdalgrasland en potenties daarvoor in het studiegebied;
- kwaliteit en ligging van de kwelvegetaties in het binnendijks gelegen deel van de Hondsbroeksche Pleij;
- de amfibieën in de strangzone en 'de Biet', met name de rugstreeppad;
- de mogelijk aanwezige archeologische elementen in het plangebied.

4. VISIE OP DE DIJKVERLEGGING

De visie op de toekomstige kwaliteit van de Hondsbroeksche Pleij is in de startnotitie reeds helder beschreven en heeft als basis gediend voor de keuze tussen de verschillende oplossingsrichtingen. In de visie wordt uitgegaan van behoud en accentuering van cultuurhistorische samenhang, waardoor elementen en patronen zo goed mogelijk hun betekenis houden. Tevens wordt gesteld dat dijkteruglegging over een wat grotere afstand in conflict komt met de landschappelijke en cultuurhistorische waarden van het gebied. Verder wordt in de visie als doel gesteld een halfopen uiterwaardenlandschap, zowel binnen- als buitendijks. Binnendijks gaat volgens het Landschapsbeleidsplan de vorming van een halfopen landschap samen met een relatief extensieve agrarische activiteit, buitendijks met natuurontwikkeling gestuurd door de dynamiek van de rivier en (extensieve) begrazing (plan Oeverture).

Vervolgens worden vier mogelijke dijktracés beoordeeld op hun probleemoplossend vermogen en op de mate waarin ze aan de visie voldoen (4.3.2 en verder). Het tracé langs de hoge oeverwal (tracé 2) leidt tot een grote versnippering van het gebied. Tracé 3, een nieuwe dijk op de historische grens Huissen-Westervoort gaat ten koste van de huidige grote landschappelijke en cultuurhistorische waarden. De inspraak van onder meer de gemeente Westervoort pleit voor het uitwerken van tracé 4 (aanpassing van de oude Westervoortse bandijk) als volwaardig alternatief. Naast de gemeente Westervoort (inspraakreactie nr.4) vragen ook de indieners van inspraakreacties nrs. 7 en 8 om het uitwerken van tracé 4 als alternatief. Wij vinden echter dat het laten vervallen van de optie om de oude Westervoortse bandijk te verbeteren tot primaire waterkering helder in de startnotitie is onderbouwd. De grote cultuurhistorische en landschappelijke waarden van de oude Westervoortse bandijk worden met nadruk beschreven en doorslaggevend geacht om af te zien van de karakter veranderende ingrepen die anders noodzakelijk zouden zijn.

Het creëren van een overlaten in de Pleijdijk en de Veerдам, zoals voorgesteld in inspraakreactie 11, is eveneens geen reëel alternatief, omdat in dat geval de oude Westervoortse bandijk ook in dezelfde mate aangepast zal moeten worden als bij de keuze voor tracé 4 het geval zou zijn.

Gezien de reacties uit de inspraak stellen wij voor om de ingrijpendheid van de benodigde aanpassingen bij tracé 4 nader toe te lichten en schetsmatig te visualiseren in het MER. Het gaat hierbij om een globale toelichting, het tracé hoeft niet als volwaardig alternatief te worden uitgewerkt. Dit kan

bijvoorbeeld door op enkele punten het ruimtebeslag en de omvang van een aangepaste dijk te laten zien.

Wij zijn van oordeel dat het tracé als voortzetting van de benedenstroomse breedte van de uiterwaard (tracé 1) het meest aan de visie voldoet en acht de inperking van de wijze waarop de visie het keuze-proces heeft aangestuurd overtuigend beschreven.

Geef ook een visie op inrichting en beheer & onderhoud van de dijk (z.g. 'beheersvisie'). Geef een beschrijving van natuurvriendelijk beheer, zo nodig van natuurtechnisch (maai)beheer en geef aan waarop keuzen voor maaien of weiden zijn gebaseerd. Geef ook aan wie onderhoud zal plegen op de dijk (aanliggende grondgebruikers of het waterschap) en of er aan de teen van de dijk onderhoudsstroken nodig zullen zijn. Maak in het MER inzichtelijk, indien onderhoudsstroken onmisbaar zijn, of daartoe nieuwe stroken moeten worden aangelegd en geef daarbij aan in hoeverre veiligheidsaspecten dan wel andere aspecten daartoe de aanleiding zijn geweest. Geef aan tot welke milieu-effecten de aanleg van nieuwe stroken leiden, waar deze tot knelpunten leiden en hoe hiermee omgegaan wordt. Beschrijf vooral ruimtebeslag en landschappelijk effect, bijvoorbeeld doordat door de onderhoudsstroken het naastliggend grondgebruik verder van de dijk komt te liggen.

Aandachtspunten bij het opstellen van de beheersvisie zijn verder:

- de vormen van inrichting, beheer & onderhoud die de beste mogelijkheden scheppen voor de gewenste ontwikkeling van natuur (waaronder stroomdalvegetaties) op het dijklichaam;
- de samenstelling (korrelgrootteverdeling, kalkgehalte en organisch stof gehalte) en dikte van eventueel ophoo- en afdek materiaal in verband met de ontwikkelingsmogelijkheden voor natuur (waaronder stroomdalvegetaties).

5. VOORGENOMEN ACTIVITEIT EN ALTERNATIEVEN

5.1 INPERKING PRINCIPE-OPLOSSINGEN

Hoofdstuk 4 van de startnotitie maakt voldoende duidelijk welke mogelijkheden er zijn om het probleem op te lossen. Ook wordt de inperking van de te onderzoeken tracés voldoende beargumenteerd. Wij stemmen in met de beoordeling aan de hand van de drie gekozen aspecten, te weten het probleem oplossend vermogen, de technische aspecten en de mate waarin de oplossing past binnen de visie.

Van tracé 1 worden twee uitvoeringsalternatieven voorgesteld het uiterwaardalternatief en het oeveralternatief. De startnotitie stelt dat alleen deze laatste twee alternatieven in de Projectnota/MER zullen worden uitgewerkt. Beide alternatieven voldoen aan de rivierkundige taakstelling. Het **uiterwaardalternatief** biedt de meeste kansen voor de natuur en heeft de meeste flexibiliteit voor de toekomstige afvoer en mogelijke waterstandverhogingen. Het **oeveralternatief** is een optimalisatie van de huidige landschappelijke en cultuurhistorische waarden omdat:

- er meer ruimte blijft rond de terpboerderij de Boven Pleij;
- er minder aantasting is van de strang-zone aan de noordkant;
- het gebied tussen de nieuwe Pleijdijk en de oude Westervoortse bandijk groter blijft en minder wordt doorsneden.

5.2 ALTERNATIEVEN

Algemeen

In § 4.6 van de startnotitie geeft de initiatiefnemer aan dat het nulalternatief (in stand blijven van de huidige situatie) geen reëel alternatief is. Het nulalternatief dient in dit geval als referentie voor de voorgenomen activiteit te worden beschouwd.

Beheer en onderhoud

Omdat het beheer & onderhoud van de dijktaaluds belangrijk is voor de sterkte van het vegetatiedek tegen erosie en voor de natuurwaarde, is een z.g. 'beheersvisie' voor de dijk tevens onderdeel van de uitwerking van de alternatieven.

Meest milieuvriendelijk alternatief

Formuleer, naast het voorkeursalternatief, het meest milieuvriendelijk alternatief (MMA). Dit alternatief kan op twee wijzen gevonden worden, een 'passieve' en een 'actieve' wijze. De passieve wijze is die waarin na analyse van de milieu-effecten van varianten en alternatieven, het alternatief met de minste milieu-effecten tot MMA wordt benoemd. Wij prefereren de 'actieve' aanpak van het MMA, omdat deze het MER een grotere gebruikswaarde voor de besluitvorming kan geven. Bij deze aanpak wordt, na benoemen van de met prioriteit te beschermen of te ontwikkelen LNC-waarden, vanuit deze waarden gezocht naar een alternatief dat de waarden zo veel mogelijk ontziet, dan wel maximaal ontwikkelt (maar daarbij wel voldoet aan gestelde veiligheidseisen). Bij het MMA dient tevens het accent gelegd worden op het zo veel mogelijk sparen van cultuurhistorische en natuurlijke elementen, en toepassen van afdekgrond met de beste mogelijkheden voor natuurontwikkeling.

Het meest milieuvriendelijke alternatief moet voorts aan de volgende voorwaarden voldoen:

- Het moet realistisch zijn, dat wil zeggen het moet voldoen aan de doelstellingen van de initiatiefnemer, alsmede binnen zijn of haar competentie liggen;
- Het moet uitgaan van de best bestaande mogelijkheden ter bescherming van het milieu.

Ondanks onze voorkeur voor een actieve aanpak van het MMA achten wij de kans niet groot dat er bij het nu voorliggende project buiten de bandbreedte van de twee uitvoerings-alternatieven (tracé 1) een realistisch meest milieuvriendelijk alternatief (MMA) is te formuleren dat zowel de natuur- als de landschappelijke en cultuurhistorische aspecten optimaal in zich verenigt. Wij kunnen er mee instemmen om het **uiterwaardalternatief** te formuleren als alternatief dat natuur het meeste aandacht geeft en het **oeveralternatief** als alternatief dat maximaal inzet op landschap en cultuurhistorie. Het voorkeursalternatief kan één van deze twee alternatieven worden. Ook is het mogelijk dat het voorkeursalternatief tussen beide alternatieven in komt te liggen of een combinatie daarvan vormt. Indien dit het geval is, dient te worden beargumenteerd waarom het voorkeursalternatief afwijkt van de twee uitgewerkte alternatieven.

5.3 VARIANTEN

Ons college stelt voor bij de uitwerking van het voorkeursalternatief en/of het MMA de volgende varianten mee te nemen, dan wel te beargumenteren waarom deze niet in beschouwing zijn genomen:

- **de vormgeving van de nieuw aan te leggen dijk:** in het MER dient op basis van de uitkomsten van te verrichten grondmechanisch onderzoek te worden aangegeven wat de benodigde minimale afmetingen van de nieuwe dijk zijn, bekeken vanuit de stabiliteitseisen en de eisen voor de erosiebestendigheid. Vervolgens kan worden nagegaan of bepaalde gebruiksfuncties van de dijk door het ontwerp kunnen worden versterkt, bijvoorbeeld medegebruik als wandel- en fietsgebied;
- **cultuurhistorie:** ga na of het mogelijk is de oude situatie herkenbaar te houden, bijvoorbeeld door het accentueren van de punten waar de nieuwe dijk aansluit op de oude;
- **mitigerende maatregelen:** het afwerken van de dijk met lichte grondsoorten ter bevordering van een goede uitgangspositie voor de ontwikkeling van stroomdalvegetatie.

5.4 AANDACHTSPUNTEN

De Projectnota/MER moet duidelijk maken hoe op basis van de doelen en voorwaarden de twee uitvoeringsalternatieven worden uitgewerkt. Met name de voorwaarde van duurzaamheid is van belang. Dit houdt in dat de natuur(doeltypen) zich zoveel mogelijk ongestoord kunnen ontwikkelen, ook bij fasering van de rivierkundige maatregelen. Te denken valt bijvoorbeeld aan het bevorderen van verzanding en het op gang helpen van oobosontwikkeling in de binnenbocht bij de uiterwaarden-

variant. Hiermee ontstaat een dynamische riviernatuur die tenminste gedeeltelijk in stand blijft bij een toekomstige verhoging van de afvoer.

Ook het belang van de landschappelijke en cultuurhistorische waarden en de toegankelijkheid voor bezoekers moeten zo goed mogelijk in deze fasering worden meegenomen.

In de Projectnota/MER dient te worden beschreven:

- de maatregelen (aanleg en beheer) ten behoeve van het behoud en vestiging van stroomdalflora op de Pleijdijk en de nieuw aan te leggen dijk;
- het dijkontwerp in relatie tot de voorgenomen wijze van beheer en de toekomstige gebruiksfuncties;
- het dijkontwerp in relatie tot het landschappelijk-visueel beeld van het gebied;

- de maatregelen die worden getroffen bij de inrichting en het beheer van het gebied ten behoeve van de ontwikkeling en het behoud van de stroomdalflora en kwelvegetaties;
- de wijzigingen in de te verwachten kwel binnen de oude Westervoortse banddijk.

Voor de belangrijke schakel- en scharnierfunctie van de Hondsbroeksche Pleij in de keten van bestaande en toekomstige natuurgebieden langs de Nederrijn en de IJssel, zijn zo breed mogelijke natuurlijke rivieroever gewenst. In de Projectnota/MER dient te worden onderbouwd welke breedte minimaal nodig is om goed als verbindingszone te kunnen functioneren.

Bij het opstellen en beschrijven van de twee uitvoeringsalternatieven vragen wij met nadruk in de nieuwe inrichting aandacht te besteden aan het herkenbaar (en zo mogelijk functioneel) houden van cultuurhistorische elementen en patronen. Wat betreft de te vergraven huidige Pleijdijk gaat het om inzicht in de mate waarin de verlaagde dijk zal eroderen en daardoor onherkenbaar worden of juist vanwege de voorlopig benodigde weerstand gedeeltelijk gehandhaafd zal blijven. Wat betreft de restanten van de voormalige schans Geldersoord is het van belang dat de Projectnota/MER duidelijk maakt of die in het ontwerp van de (verlegde) dijk een rol kunnen spelen.

Het grondlichaam waarop het bedrijf van de Gebr. Hermesen is gesitueerd, is na verlegging van de Pleijdijk wellicht (gedeeltelijk) nodig in verband met de vereiste weerstand. Tegelijk leidt de aanwezigheid van het bedrijf tot een aanzienlijke versmalling van de nagestreefde natuurlijke rivieroever en ecologische verbindingszone. De Projectnota/MER dient te beschrijven hoe met dit dilemma zal worden omgegaan. Daarbij dient zowel te worden ingegaan op de eventuele handhaving van het grondlichaam als op de mogelijke gevolgen van het voortbestaan van de bedrijvigheid ter plaatse voor landschap en natuur.

6. MILIEUGEVOLGEN

6.1 ALGEMEEN

Neem bij de beschrijving van de milieugevolgen de volgende algemene richtlijnen in acht:

- geef aan of de effecten tijdelijk of permanent zijn;
- neem in de effectenbeschrijving zowel negatieve als positieve milieugevolgen op;
- maak de manier waarop de milieugevolgen zijn bepaald en omschreven inzichtelijk en controleerbaar door het opnemen van basisgegevens in een bijlage of door expliciete verwijzing naar geraadpleegd achtergrondmateriaal.

6.2 SPECIALE AANDACHTSPUNTEN

Meer specifiek dient de Projectnota/MER in te gaan op de volgende gevolgen voor LNC-elementen:

- de visuele relatie tussen Westervoort en de rivier;
- de aanwezigheid, respectievelijk aantasting/uitbreidingsmogelijkheden van (elementen van) de ecologische hoofdstructuur en natuurreservaten;
- huidige en toekomstige aanwezigheid van voor het studiegebied kenmerkende riviernatuur, inclusief de stroomdalflora;

- aanwezigheid, respectievelijk aantasting dan wel uitbreidingsmogelijkheden van de kwelgebonden vegetaties;
- de geschiktheid van de uiterwaarden als hoogwaterrefugium voor landfauna en als verbinding-zone tussen aangrenzende natuurgebieden;
- de gevolgen van verlaging van de Pleijdijk voor het eventueel aanwezige stroomdalgrasland;
- de geschiktheid van het binnendijs gelegen deel van de Hondsbroeksche Pleij voor de vestiging en het behoud van kwelvegetaties na aanleg van de nieuwe dijk als gevolg van mogelijke hydrologische veranderingen;
- de gevolgen van de eventueel te nemen maatregelen ter bestrijding van de kwel(-problemen);
- de mogelijke aantasting van het bodemarchief.

7. VERGELIJKING VAN ALTERNATIEVEN

Vergelijk de milieu-effecten van de varianten en de daarop gebaseerde dijkverleggingsalternatieven onderling en met de referentiesituatie. Doel van de vergelijking is inzicht te geven in de mate waarin de positieve en negatieve effecten van de voorgenomen activiteit en de alternatieven verschillen.

Bij de vergelijking van de alternatieven dienen de doelstellingen en de grens- / streefwaarden van het milieubeleid te worden betrokken; daarnaast kunnen de financiële aspecten van de alternatieven in beeld gebracht worden om de realiteitswaarde van de alternatieven beter te kunnen beoordelen. Dit laatste is in het kader van de milieu-effectrapportage niet verplicht, maar het maakt de besluitvorming meer inzichtelijk.

8. LEEMTEN IN INFORMATIE

Het MER moet aangeven over welke milieuaspecten geen informatie kan worden opgenomen vanwege gebrek aan gegevens. Deze inventarisatie moet worden toegespitst op die milieuaspecten, die (vermoedelijk) in de verdere besluitvorming een belangrijke rol spelen. Op die manier kan worden beoordeeld, wat de consequenties moeten zijn van het gebrek aan milieu informatie.

Beschreven moet worden:

- welke onzekerheden zijn blijven bestaan en wat hiervan de reden is;
- in hoeverre op korte termijn zou kunnen worden voorzien in de leemten in informatie;
- hoe ernstig leemten en onzekerheden zijn voor het te nemen besluit;
- de consequenties die leemten en onzekerheden hebben voor het besluit.

9. EVALUATIEPROGRAMMA

Bij het (goedkeurings-)besluit zullen wij aangeven op welke wijze en op welke termijn een evaluatie-onderzoek verricht zal worden om de voorspelde effecten met de daadwerkelijk optredende effecten te kunnen vergelijken en om zo nodig aanvullende mitigerende maatregelen te treffen. Wij achten het zeer gewenst dat de initiatiefnemer in het MER reeds een aanzet tot een dergelijk evaluatieprogramma (bijvoorbeeld in de vorm van een monitoringprogramma) geeft, dat is gericht op het alternatief dat de voorkeur krijgt in het verbeteringsplan. Een mogelijkheid is om dit programma op te nemen in het volgens de Wet op de Waterkering voorgeschreven 'beheersregister'.

10. VORM EN PRESENTATIE

Geef bijzondere aandacht aan de presentatie van de vergelijkende beoordeling van de alternatieven. Presenteer de onderlinge vergelijking bij voorkeur met behulp van tabellen, figuren en kaarten. Voor de overige presentatie bevelen wij nog het volgende aan:

- houd het MER beknopt en goed leesbaar;
- vermeld achtergrondgegevens (die conclusies, voorspellingen en keuzen onderbouwen) niet in de hoofdttekst zelf, maar in een bijlage;

- neem in het MER een verklarende woordenlijst, een lijst van gebruikte afkortingen en een literatuurlijst op;
- voorzie kaartmateriaal van een leesbare ondergrond met de gebruikte topografische namen en een duidelijke legenda. Gebruik voor situatietekeningen waarop knelpunten (LNC en dijktechnische) en van belang zijnde structuren inzichtelijk worden gemaakt een kaartschaal van 1:1000 of nauwkeuriger. Werk de kenmerkende dwarsprofielen inzichtelijk uit met onder meer bestaande en nieuwe situatie met bijbehorende hoogtematen, lengtematen, materiaal-aanduidingen en dergelijke.

11. SAMENVATTING VAN HET MER

De samenvatting is het deel van het MER dat vooral wordt gelezen door besluitvormers en insprekers en verdient daarom bijzondere aandacht. Het moet als zelfstandig document leesbaar zijn en een goede afspiegeling zijn van de inhoud van het MER. Geef daarbij de belangrijkste zaken weer, zoals:

- de hoofdpunten voor de besluitvorming, inclusief de belangrijkste waarden van het milieu in het studiegebied;
- de voorgenomen activiteit, de alternatieven en varianten;
- de belangrijkste positieve en negatieve effecten voor het milieu bij en na het uitvoeren van de alternatieven en/of varianten;
- de vergelijking van de alternatieven en/of varianten, alsmede de argumenten voor de selectie van het MMA en het voorkeursalternatief;
- overzicht van de belangrijkste leemten in kennis.

Maak in de samenvatting gebruik van kaarten, figuren en tabellen.

BIJLAGEN

**bij de richtlijnen voor het
MILIEU-EFFECTRAPPORT (MER)**

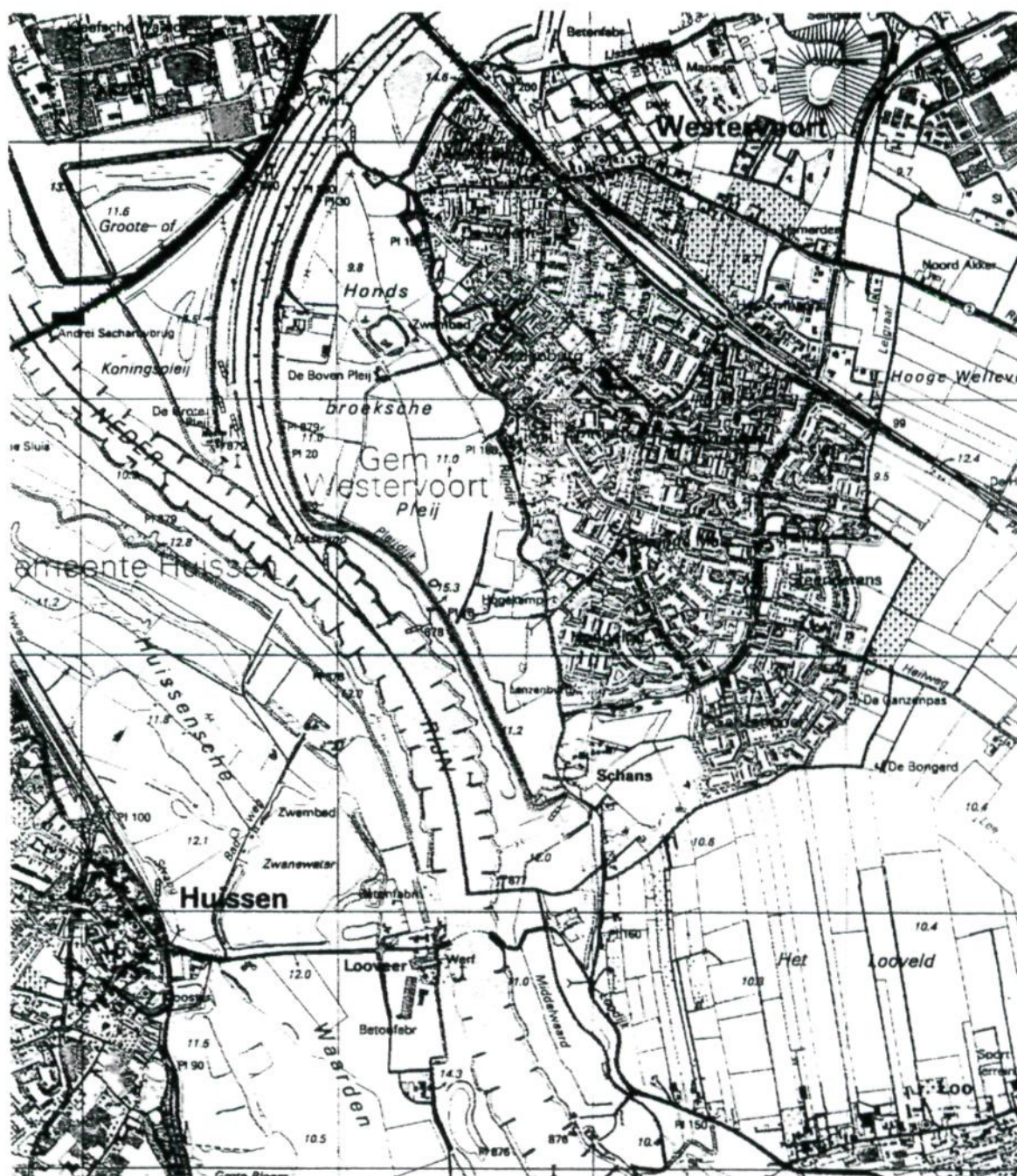
**RIVIERVERRUIMING door DIJKVERLEGGING
'HONDSBROEKSCHE PLEIJ'
te
WESTERVOORT**

(bijlagen 1 t/m 5)

BIJLAGEN

1. Overzichtstekening
2. Openbare kennisgeving in 'Duivvoorts Weekblad' (G.O.), de 'Gelderlander Editie 7' (Arnhem En Omgeving/Liemers) en het 'Gelders Dagblad Editie 4' (Arnhem / Nijmegen), alsmede in de 'Nederlandse Staatscourant nr 107 d.d. 9 juni 1999
- 3^A. Lijst van adviseurs en sprekers
- 3^B. Verslag openbare zitting d.d. 24 juni 1999 in zalencentrum 'Wieleman' te Westervoort
4. Samenvatting en beantwoording van schriftelijk en mondeling gemaakte opmerkingen
5. Hoofdpunten van het advies voor de richtlijnen voor de inhoud van het MER door de Commissie voor de milieu-effectrapportage

[betreft de overzichtskaart van het dijkverleggingsplan 'Hondsbroeksche Pleij' te Westervoort]

BIJLAGE 2

[betreft openbare kennisgeving in regionale dagbladen, huis-aan-huis blad en de Staatscourant nr. 107 van 9 juni 1999]

BEKENDMAKING

Terinzagelegging en openbare informatie-bijeenkomst

Dijkverlegging "Hondsbroeksche Pleij", in de gemeente Westervoort

Ingevolge de artikelen 7.12 tot en met 7.15 van de Wet milieubeheer maken Gedeputeerde Staten van Gelderland bekend, dat het algemeen bestuur van het waterschap Rijn en IJssel te Doetinchem, bij brief d.d. 3 juni 1999, mede namens de hoofdinspecteur-directeur van de Rijkswaterstaat in de Directie Oost-Nederland, te Arnhem, en het college van Burgemeester en Wethouders van de gemeente Westervoort bij ons college heeft ingezonden de startnotitie voor de projectnota/MER "riversverruiming door dijkverlegging en herinrichting Hondsbroeksche Pleij".

De in 1991 versterkte Pleijdijk voldoet aan de in art.3, eerste lid, van de Wet op de waterkering vastgestelde veiligheidsnorm. Na de hoogwaters in 1993 en 1995 is het besef ontstaan, dat bij de te verwachten grotere afvoer van de rivier een duurzame bescherming van de laag gelegen gebieden tegen hoogwater niet enkel kan worden bereikt met het alsmaar verbeteren van de bestaande waterkeringen. Het is noodzakelijk om tijdig in het winterbed van de grote rivieren maatregelen te treffen teneinde hogere waterstanden voorkomen. Met het door de betrokken overheden gezamenlijk opgestarte project "Dijkverlegging Hondsbroeksche Pleij" wordt dan ook beoogd enerzijds het realiseren van meer ruimte voor de rivier ter plaatse en anderzijds het verkrijgen van een faseerbare en duurzame bescherming tegen overstromingen. Daarnaast zal door dijkverlegging en herinrichting van de Hondsbroeksche Pleij een bijdrage geleverd worden aan de realisatie van de ecologische hoofdstructuur (EHS) en aan versterking van de aanwezige landschappelijke, natuur- en cultuurhistorische (LNC-)waarden.

Te volgen procedure

De startnotitie is de eerste stap naar het milieu-effectrapport (MER) en geeft in hoofdlijnen informatie over de manier waarop de betrokken overheden de dijkverlegging Hondsbroeksche Pleij willen aanpakken. Aan de hand van de opmerkingen over de startnotitie, de adviezen van wetenschappelijke adviseurs en de Commissie voor de milieu-effectrapportage stellen wij de richtlijnen voor het te maken MER op. Dit MER zal over enige tijd samen met de projectnota, het ontwerp-plan voor dijkverlegging (aanleg nieuwe waterkering) en herinrichting van het plangebied voor eenieder ter inzage worden gelegd. Het MER en de projectnota vormen de basis voor de ingevolge de Wet op de waterkering vereiste besluiten van het algemeen bestuur van het Waterschap Rijn en IJssel en Gedeputeerde Staten tot vaststelling respectievelijk goedkeuring van het dijkverleggingsplan en voor de door andere overheden te nemen besluiten ten behoeve van de uitvoering van dit plan. Bovendien vormt het MER een basis voor de ten behoeve van de (her)inrichting van het plangebied te nemen gemeentelijke besluiten tot het wijzigen van de voor dit gebied geldende bestemmingsplannen, voor zover geen

onderdeel uitmakend van het dijkverbeteringsplan. De provincie treedt op als het bevoegd gezag voor deze milieu-effectrapportage.

Terinzagelegging

Van donderdag 10 juni tot en met woensdag 7 juli 1999 ligt een exemplaar van de startnotitie ter inzage in:

- het afdelingskantoor Zuid van het waterschap Rijn en IJssel, Reijndijk 2 te Zevenaar, op werkdagen van 9.00 tot 16.30 uur;
- het gemeentehuis van Westervoort, Dorpsplein 1 te Westervoort, op werkdagen van 8.00 tot 12.30 uur;
- het kantoor (bibliotheek) van Rijkswaterstaat, Directie Oost-Nederland, Rijkskantorengedouw, Gildemeestersplein 1 te Arnhem, op werkdagen van 9.00 tot 16.00 uur;
- het Huis der Provincie te Arnhem, gebouw Rijnstate kamer 720, op werkdagen van 8.30 tot 16.30 uur.

Indien u niet in staat bent tijdens kantooruren de ter inzage gelegde stukken in te zien kunt u contact opnemen met de provincie Gelderland (zie onderstaand telefoonnummer).

Schriftelijke opmerkingen en adviezen

Geurende de periode van terinzagelegging kan eenieder bij ons college schriftelijk opmerkingen indienen, die een bijdrage kunnen leveren aan de op te stellen richtlijnen voor de inhoud van het te maken milieu-effectrapport (MER). De opmerkingen dienen te worden gezonden aan: Gedeputeerde Staten van Gelderland, Postbus 9090, 6800 GX Arnhem, onder vermelding van nr. MW 99.7153. Degene, die een opmerking indient, kan daarbij verzoeken zijn of haar persoonlijke gegevens niet bekend te maken.

Openbare informatie-bijeenkomst

Ter toelichting op de startnotitie wordt een openbare informatie-bijeenkomst gehouden op donderdag 24 juni in zaaiencentrum Wielemans, Dorpsstraat 11 te Westervoort. Deze bijeenkomst begint om 20.00 uur. Aansluitend wordt de mogelijkheid geboden om mondelinge opmerkingen over de inhoud van de startnotitie aan ons kenbaar te maken.

Nadere informatie

Voor nadere informatie over de startnotitie of de te volgen procedure kunt u zich wenden tot:

- het waterschap Rijn en IJssel, de heer L. de Munk, tel. (0314) 369714;
- Rijkswaterstaat, Directie Oost-Nederland, mevrouw L.A. Tuijn Nijthuis, tel. (026) 3688290;
- de provincie Gelderland, de heer J. Bleeker, tel. (026) 3598862.

Arnhem, 4 juni 1999.
nr. MW 99.7153

Gedeputeerde Staten van Gelderland
J. Kamminga - Commissaris van de Koning
C. Crasborn - griffier

provincie
GELDERLAND

BIJLAGE 3^A

[betreft lijst van adviseurs en sprekers]

Wettelijke adviseurs:

- I. Commissie voor de milieu-effectrapportage [C-m.e.r.];
- II. Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij [LNV];
- II Directeur Landbouw, Natuur- en Openluchtrecreatie [LNO] in Gelderland.

Schriftelijke zienswijzen:

- Gewestelijke Land- en Tuinbouworganisatie te Wageningen;
- Hengelsport Federatie Veluwezoom, de heer J. Berends te Velp;
- Maalderink & Lutke Willink, Mr. D. Teeuwsen, te Terborg (namens de heer en mevrouw van Essen te Westervoort);
- Maalderink & Lutke Willink, H.L. Lutke Willink, te Terborg (namens de heer J.H. Achterkamp te Westervoort);
- Burgemeester en Wethouders van Westervoort te Westervoort;
- C.L.M. van Schaik te Westervoort;
- Vof Gebr. Hermesen, de heer H.J.M. Hermesen, te westervoort;
- J.J. van der Weide te Westervoort;
- Milieugroep Westervoort, J. den Otter, te Westervoort;
- J. Moulon en R. Hameeteman te Westervoort;
- Rentmeesterskantoor van Rijckevorsel, Ir. Th.C. van Rijckevorsel, te Nijmegen (namens de Erven C. Korevaar).

Mondelinge zienswijzen:

- De heer J. Berends, Waterstraat 24 te Velp (namens de Hengelsport Federatie Veluwezoom); ook schriftelijk ingediend onder nr.2.

BIJLAGE 3^B

[betreft verslag openbare zitting d.d. 24 juni 1999]

VERSLAG openbare zitting op 24 juni 1999 te Westervoort

Startnotitie rivierverruiming door dijkverlegging en herinrichting van de Hondsbroeksche Pleij

Aanwezig namens

Provincie Gelderland	: mevrouw M. Nijenhuis (afd. Communicatie, voorzitter)
	de heer J. Bakker (wnd. projectcoördinator)
Waterschap Rijn en IJssel	: de heer L. de Munk (projectleider)
Rijkswaterstaat	: mevrouw L. Tutein Nolthenius (projectbegeleider)
	de heer H. van Stokkum
Gemeente Westervoort	: de heer E. van Karnenbeek
Adviesbureau Witteveen en Bos	: de heer D. Bel

Aantal aanwezige belangstellenden: circa 65.

Toelichting

De heer Van Stokkum geeft een toelichting op de notitie 'Ruimte voor Rijntakken' en de maatregelen die kunnen leiden tot een duurzame bescherming van het gebied tegen hoogwater door het geven van meer ruimte aan de rivier.

De heer Bel geeft een toelichting op de startnotitie. Hierin staan achtergronden en doelen van de voorgenomen dijkverlegging. Tevens geeft het een ontwikkelingsvisie voor het gehele plangebied, waarin wordt getoond hoe de verschillende functies van het gebied in onderlinge samenhang zo optimaal mogelijk kunnen worden ontwikkeld. Bovendien gaat de startnotitie in op kansrijke oplossingsrichtingen voor rivierverruiming door dijkverlegging en herinrichting van het plangebied en de wijze waarop die in het milieu-effectrapport (MER) nader onderzocht en beschreven zullen worden.

De heer Bakker geeft een toelichting op de procedure rond de dijkverlegging vanaf deze hoorzitting tot de uitvoering. Tot en met 7 juli 1999 bestaat de mogelijkheid om mondeling en schriftelijk een zienswijze in te brengen bij Gedeputeerde Staten van Gelderland.

ZIENSWIJZEN

De heer J. Berends, Waterstraat 24 6882 GD Velp, namens de Hengelsport Federatie Veluwezoom

De heer Berends vraagt aandacht voor de bereikbaarheid van de visstoepen voor ouderen en mindervaliden. Ook zou hij graag ter plaatse een aantal zitbanken willen hebben.

GESTELDE VRAGEN EN ANTWOORDEN DAAROP

De vraag wordt gesteld of de nul-optie een reëel alternatief is gezien de relatie van deze plannen met de dijkverlegging in Arnhem Zuid (Bakenhof). Wanneer de dijk daar wordt verlegd, moet het dan ook hier gebeuren? De heer Bel antwoordt dat het wettelijk verplicht is de 0-optie in de MER te beschrijven maar het in dit kader inderdaad geen reëel alternatief is.

Een belangstellende in de zaal is van mening dat er aan de verkeerde kant begonnen wordt met het nemen van maatregelen. Men zou moeten starten bij de Afsluitdijk.

De heer Van Stokkum onderschrijft de opmerking in die zin dat de meest ideale oplossing zou zijn om benedenstrooms te beginnen en dan alle maatregelen in het kader van Ruimte voor Rijntakken op rij te kunnen uitvoeren. Dit zou echter een uitvoeringstermijn vergen van vele 10-tallen jaren en geeft geen garantie voor de veiligheid. Daarom is gekozen voor maatregelen die het hele gebied betreffen en eerst de projecten te starten bij de grootste knelpunten.

Het is een vragensteller opgevallen dat er aan gevolgbestrijding wordt gedaan en de oorzaak, ontbossing en het 'spons'-effect in Duitsland, niet aan de orde komt. De voorzitter antwoordt dat er nauw overleg is met de Duitse collega's om de oplossingen op elkaar af te stemmen en de oorzaken aan te pakken.

Op de vraag naar de hoogte van de nieuwe dijk antwoordt de heer Bel dat deze waarschijnlijk even hoog wordt als de huidige Pleijdijk. Dit is mede afhankelijk van de maatgevende hoogwaterstand en de steilte van het talud. De vier meter hoogte van de dammen wordt gerekend vanaf het maaiveld (inbouwen weerstand). De visuele hoogte van de dijk is afhankelijk van de ligging ten opzichte van de oude bandijk.

Een aanwezige in de zaal verwondert zich erover dat aan de Huissense kant van het kanaal 4 à 5 hectare grond opgehoogd is ten behoeve van uitbreiding huidige betonfabriek terwijl hier gesproken wordt over verruiming voor de rivier. Hij vraagt of dit meegenomen is in deze plannen.

De heer Bel antwoordt dat er in het gebied alleen benedenstroomse maatregelen van belang zijn. In de berekeningen wordt ervan uit uitgegaan dat overal de taakstellingen (afvoer van 16.000 m³ zonder het verhogen van dijken) worden gerealiseerd. Als er een vergunning wordt afgegeven om iets in de uiterwaarden te realiseren, zal elders compensatie moeten plaatsvinden.

De heer Van Stokkum vult aan dat het hier gaat om activiteiten die vergund zijn. Dit gebeurt alleen als de plannen de toetsing in het kader van de beleidslijn Ruimte voor de Rivier hebben doorstaan. Dit betekent dat deze activiteiten geen verhoging van de waterstand tot gevolg hebben.

In antwoord op de vraag hoe de stroomsnelheden en de hoeveelheden gemeten worden, geeft de heer Van Stokkum aan dat op verschillende punten in de rivier, zoals bij Lexkesveer, de dammen hoogwaterdij zijn wat betekent dat bij hoogwater het water tegen de dammen staat waardoor al het water tussen de dammen door geperst moet worden. Door te berekenen hoe groot de oppervlakte is van het water dat er doorheen moet en de stroomsnelheid te meten komt men tot de afvoer.

De heer Berends stelt de volgende vragen: *Wie doet de landinrichting buitendijks?* De herinrichting van het buitendijks gebied zal in het kader van dit werk worden uitgevoerd.

Wie beheert het gebied buitendijks? De heer De Munk antwoordt dat het beheer van natuurgebieden vaak door Staatsbosbeheer wordt verzorgd.

Zorgt de gemeente Westervoort voor toegankelijkheid voor ouderen en mindervaliden van de Oude Veerstoep? De heer Van Kernenbeek zegt toe hier aandacht aan te besteden en deze zaken in te brengen in het bestemmingsplan en de herinrichtingsplannen.

De voorzitter dankt voor de inbreng en sluit de zitting.

BIJLAGE 4

[betreft samenvatting en beantwoording van gemaakte opmerkingen en/of zienswijzen]

Uitgebrachte adviezen.

Van LNV is advies ontvangen, waarin wordt medegedeeld dat bij *Beleidskader en belangen* de in voorbereiding zijnde aanwijzing van de uiterwaarden als **beschermingszone in het kader van de Vogelrichtlijn** van belang geacht wordt. Daarbij wordt opgemerkt dat de dijkverlegging aanleiding kan zijn de beschermingszone ter plaatse uit te breiden.

Tevens wordt, ten aanzien van grondverzet en inrichtingsmaatregelen, gewezen op de (eindconcept-)Beleidsregel Actief Bodembeheer Rijntakken.

Van LNO is geen reactie ontvangen.

Samenvatting zienswijzen op de startnotitie milieueffectrapportage Hondsbroeksche Pleij te Westervoort

Schriftelijke zienswijze nr. 1

Gewestelijke Land- en Tuinbouworganisatie, postbus 74, 6700 AB Wageningen

Samenvatting:

Appellant refereert aan de startnotitie, waarin wordt gesteld 'dat rivier-verruimende maatregelen alleen effect hebben als deze langs de gehele rivier of riviertak worden uitgevoerd', en wijst daarbij op het belang van de volgorde waarin deze maatregelen worden uitgevoerd.

Appellant stelt dat het oplossen van het hydraulisch knelpunt bij Westervoort het probleem zal verleggen richting de vernauwing bij Dieren en verder benedenstrooms. Zij verwacht dat de Landbouw in toenemende mate geconfronteerd zal worden met wateroverlast in de uiterwaarden.

Appellant wijst op het belang dat de waterverdeling bij het splitsingspunt Nederrijn - IJssel ongewijzigd blijft en vraagt tenslotte bevestiging dat bij toename van de maatgevende afvoer er benedenstrooms geen problemen zullen ontstaan.

Reactie:

In het MER zal uitgebreid worden stil gestaan bij het aspect 'Rivierkunde'. Wij hebben de initiatiefnemers dan ook verzocht de rivierkundige analyse helder en beknopt, op hoofdlijnen, in het MER te beschrijven. Verder is afgesproken dat aan het MER een bijlage of onderliggend document wordt toegevoegd, waarin meer in detail op dit onderwerp zal worden ingegaan.

Schriftelijke zienswijze nr. 2

Hengelsport Federatie Veluwezoom, t.a.v. dhr. J. Berends, Waterstraat 24, 6882 GD Velp

Samenvatting:

Appellanten stellen dat in de startnotitie geen aandacht besteed wordt aan het huidige gebruik door de sportvisserij. Zij merken op dat er overal langs de IJssel wordt gevist, en in het bijzonder vanaf de kribben in het gebied vanaf de Spoor-/Verkeersbrug te Westervoort tot stroomopwaarts voorbij het bedrijf van gebr. Hermesen.

Appellanten pleiten voor behoud van bestaande Vis- en Looprechten. Zij verzoeken in de te ontwikkelen plannen rekening te houden met de toegankelijkheid van de kribben langs de Rijn en de IJssel, goede parkeervoorzieningen en aandacht voor recreant.

Reactie:

De initiatiefnemers zijn conform de inhoud van uw zienswijze, door ons op de hoogte gebracht van het huidige gebruik door sportvisserij. Uw pleidooi voor behoud van bestaande Vis- en Looprechten is overgebracht.

In het MER zal in de paragraaf 'overige gebruiksfuncties' aandacht besteed worden aan het aspect recreatie, waaronder ook de sportvisserij. De bereikbaarheid en de parkeervoorzieningen worden vormen daar een onderdeel van.

Schriftelijke zienswijze nr. 3

Maalderink & Lutke Willink, Mr. D. Teeuwsen, Postbus 14, 7060 AA Terborg
(namens de heer en mevrouw van Essen, Veerдам 3 te Westervoort)

Samenvatting:

Appellanten stellen:

- dat zij en hun gezin maatschappelijk, sociaal en economisch gebonden zijn aan Westervoort;
- dat uitgaande van de mogelijke tracés en of aangeduide alternatieven er twee mogelijkheden uitkristalliseren met voor appellanten waarschijnlijk ingrijpende gevolgen;
- dat appellanten zich, bij het wegsaneren van hun woning, het recht voorbehouden om in een gelijkwaardige situatie te worden gereconstrueerd;
- dat bij een te volgen tracé of alternatief waarbij de locatie van appellanten gehandhaafd kan blijven, zij op voorhand waarborgen verlangen met betrekking tot het uitzicht en andere ruimtelijke effecten, mogelijke gevaarstelling (veiligheidsaspecten) alsmede aantasting van leef- en woonsituatie;
- dat hierboven genoemde waarborgen onvoldoende blijke uit de startnotitie.

Reactie:

Wij hebben kennis genomen van deze reactie en deze onder de aandacht van de initiatiefnemers gebracht.

Wellicht ten overvloede merken wij op dat het doel van de startnotitie bestaat uit het verstrekken van informatie over het 'wat', 'waar' en 'waarom' van de plannen van de initiatiefnemers. Niet in detail, maar op hoofdlijnen. Dit inzicht in de plannen van de initiatiefnemers is nodig om de juiste richtlijnen voor de inhoud van het Milieu-effectrapport (MER) te geven. Deze richtlijnen immers bepalen in belangrijke mate wat wel en wat niet in het MER uitgezocht moet worden. Daarmee staat de startnotitie aan de basis van de informatie die met het MER op tafel komt.

Waarborgen en garanties kunnen dan ook niet worden gegeven. Wel zal in het MER, bij de paragraaf over het aspect woon-, werk- en leefmilieu, in algemene zin aandacht besteed worden aan en rekening gehouden worden met bovenvermelde zienswijze.

Schriftelijke zienswijze nr. 4

Maalderink & Lutke Willink, H.L. Lutke Willink, Postbus 14, 7060 AA Terborg
(namens de heer J.H. Achterkamp te Westervoort)

Samenvatting:

Appellanten stellen dat in de startnotitie bij de doelstelling de landbouwkundige aspecten niet worden meegenomen. De landbouwgronden, met de boerderij van appellant, worden bij de belangen in het gebied nauwelijks vermeld. Zij merken op dat de uiterwaarden typisch landbouwgronden zijn en vragen zich af of deze in belangrijke mate of geheel opgeofferd moeten worden. Zij pleiten voor het meenemen van het landbouwbelang in de m.e.r.-studie.

Verwijzend naar een citaat uit de startnotitie '*bij alle op een verdere natuurontwikkeling gerichte maatregelen zal overigens het agrarisch gebruik in de Hondsbroeksche Pleij extensiever moeten worden om recht te doen aan de ecologische potenties*' merken appellanten op dat meer aandacht geschonken dient te worden aan:

- of er voldoende basis is van een economisch rendabele bedrijfsvoering;
- of er mogelijkheden zijn voor een functie in het beheer;
- alternatieven voor verplaatsing uit dit gebied.

Verder merken zij op dat in de puntsgewijze opsomming in het denkmodel op pagina 35 (startnotitie) het agrarisch karakter alsmede belangen in deze niet worden genoemd.

Appellanten stellen dat afstemming van bedrijfsvoering door de heer Achterkamp (akkerbouw en rundvee) op natuur en landschap niet mogelijk lijkt te zijn en dat de gevolgen van het plan desastreus voor het bedrijf zullen zijn. Evenzo lijkt het historisch karakter van de uiterwaarden in belangrijke mate verloren te gaan.

Hierover vinden zij in de startnotitie onvoldoende terug.

Reactie:

Het landbouwkundig belang zal in het milieu-effectrapport (MER) volwaardig worden meegenomen en in de effect-afweging worden betrokken. De door appellanten gemaakte opmerkingen en aanvullende informatie hebben wij onder de aandacht van de initiatiefnemers gebracht.

Schriftelijke zienswijze nr. 5

Burgemeester en Wethouders van Westervoort

Samenvatting:

Appellanten spreken van een op zichzelf staand project in een keten van maatregelen. Zij stellen dat elk traject zijn 'eigen broek moet kunnen ophouden'. De taakstelling voor dit project is 12/15 cm. Zij achten het echter van groot belang dat ook de samenhang tussen de verschillende trajecten en de effecten boven- en benedenstrooms in beeld worden gebracht.

Zij merken op dat:

- er behoefte bestaat aan onderzoek naar een volwaardig(-er) tweede alternatief, naast de in de startnotitie genoemde Oever- en Uiterwaardalternatief;
- unaniem bij appellanten de wens bestaat om het alternatief 4 (oude Westervoortse bandijk) volwaardig in het MER mee te nemen;
- voor de Hondsbroeksche Pleij een landschapsbeleidsplan (september 1995) alsmede een deelplan (mei 1999) gelden en dat deze plannen uitgaan van een geheel ingedijkt gebied (huidige situatie), zonder waterstaatkundige beperkingen.
 - voor het gebied dat binnendijs de gemeentelijke visie op landschap en natuur van kracht kan blijven, zij het dat bijstelling op onderdelen nodig zal zijn door verkleining van het gebied en daardoor verandering van zoekruimte en samenhang;
 - voor het nieuw te creëren buitendijs gebied voor herinrichting aansluiting gezocht kan worden bij het plan Oeverture. Daarbij verdient aandacht dat de Hondsbroeksche Pleij zal worden doorsneden met een vanuit historie gezien niet-gebiedseigen element;
 - bij het vaststellen van de richtlijnen aan het (her-)inrichtingsplan nadrukkelijk een formele(-re) status gegeven dient te worden;
- in het gebied historische waarden aanwezig zijn, dan wel verwacht worden, die in het MER dienen te worden beschreven en bij de effectafweging dienen te worden betrokken;
- binnen het plangebied burgerwoningen liggen en bedrijfsmatige activiteiten verricht worden, waarbij zonder alle andere belangen van derden ook maar enigszins te kort te willen doen, in het oog springen het agrarisch bedrijfscomplex van fam. Achterkamp en het bedrijventerrein van de V.O.F. Gebr. Hermesen. Zij verzoeken deze belangen in het MER zorgvuldig mee te wegen.
- de omvang van de vast testellen richtlijnen (voor de inhoud van het MER) beperkt is tot het aspect dijkverlegging. Zij pleiten er voor, in navolging van identieke projecten en ook gelet op de autonoom al geformuleerde gedachten over het (de) landschapsbeleid/(-ontwikkeling), om ook qua (her)inrichting c.q. ruimtelijke ordening op hoofdpunten richtlijnen te geven en vast te stellen. Zij wijzen daarbij op het belang van de onderlinge samenhang tussen het dijkverleggingsproject en de (her)inrichting van het nieuw te creëren *binnendijs en buitendijs gebied*;
- sprake is van een gecompliceerd proces met als aandachtspunten:
 - het splitsingspunt en het constant houden van de verdeling van de waterafvoer over twee rivierarmen;
 - de aldaar exact te halen taakstelling;
 - het zoeken naar een flexibele toekomstgerichte oplossing, die ook nog eens landschappelijk en qua natuur inpasbaar moet zijn;
 - een keten van maatregelen langs beide riviertakken, die gefaseerd uitgevoerd moeten kunnen worden.
- voorkomen moet worden dat, door de gefaseerde uitvoering van de maatregelen aan de rivier, met regelmaat ingrepen in het gebied nodig zijn om de (tijdelijk) ingebouwde weerstand steeds opnieuw aan te passen aan de waterstaatkundige situatie;
- het gebied 'de Biet' een prominente plaats in het plangebied inneemt en maximaal beschermd is in het vigerende bestemmingsplan (1997), met als belangrijke kanttekening dat de aanwezige (historisch waardevolle) meidoornhaag maximaal gespaard dient te worden;
- het een absolute voorwaarde is dat het nu aanwezige recreatief voet- en fietspad (als onderdeel van een groter netwerk) met het aanwezige rustpunt in het plangebied blijft, dan wel zal terugkeren. Ook het aan de Pleijdijk gelegen kunstwerk zal zo nodig herplaatst moeten worden;
- tot slot het gebied van de Koningspleij-Noord in de gemeente Arnhem aan de overzijde van de rivier in het onderzoek naar rivierverruiming en daarmee in het op te stellen MER betrokken dient te worden. Appellanten willen onderzocht zien in welke mate ter overzijde ook een bijdrage geleverd kan worden en of de taakstelling haalbaar blijft wanneer aan beide zijden rivier-verruimende maatregelen worden uitgevoerd. Zij verwachten dat het gebied van de Hondsbroeksche Pleij als binnendijs gebied dan zo maximaal mogelijk behouden zou kunnen worden (tracé-optimalisatie).

Reactie:

Wij hebben de opmerkingen van appellanten, als verwoord in bovenstaande zienswijze, onder de aandacht van de initiatiefnemers gebracht. Aangezien de gemeente Westervoort als overheid direct betrokken is bij de voorbereiding van dit project 'rivier-verruiming door dijkverlegging' hebben wij hen -door tussenkomst van de ambtelijk vertegenwoordiger in de projectgroep- verzocht ons te adviseren bij het opstellen van de richtlijnen voor de inhoud van het MER. In de hoofdpunten van deze richtlijnen (op pagina 1) is dit advies verwerkt.

Schriftelijke zienswijze nr. 6

C.L.M. van Schaik, Pals 36, 6931 DK Westervoort

Samenvatting:

Appellant onderschrijft met nadruk het beleidsvoornemen om naast duurzame bescherming tegen hoog water en het uitbreiden van de ecologische hoofdstructuur voor dit gebied te streven naar versterking van de aanwezige landschappelijke, natuur- en cultuurhistorische waarden. Hij onderschrijft tevens de conclusie dat de in de startnotitie onderzochte dijktracées nrs. 2 t/m 4 geen reële alternatieven zijn.

Echter ook bij tracé nr. 1 heeft appellant zijn bedenkingen. Hij acht verkleining van het binnendijks gebied landschappelijk en ruimtelijk niet gewenst. Gevaar voor versnippering van de Hondsbroeksche Pleij is reëel aanwezig en vanuit bescherming tegen hoog water zou een verlegging van de dijk met 50 meter reeds voldoende zijn.

Appellant pleit er dan ook voor om de , in de startnotitie genoemde alternatieven, te weten het **uiterwaard-alternatief** en het **oever-alternatief** in het MER verder te onderzoeken. Zijn voorkeur gaat daarbij naar het oever-alternatief, omdat het ruimtelijk karakter van de Pleij dan het minst wordt aangetast. Ook de woning aan de Veerdam zou dan behouden kunnen worden. Het op termijn verdwijnen van het composteringsbedrijf (vof gebr. Hermesen) en het daarentegen behouden van de agrarische functie van de Pleij met een extensieve vorm van landbouw (en veehouderij) acht hij om landschappelijke redenen wenselijk. Hij pleit ervoor te onderzoeken in hoeverre het beheer van de Pleij in handen gelegd kan worden van een natuurbeschermingsorganisatie (bijv. Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer, Het Gelders Landschap).

Tot slot vermeld appellant een aantal punten van algemene aard, te weten:

- een nadere uitwerking van het waterbeheersingsplan (kwelwater problematiek);
- het verkeersarm maken van de oude bandijk;
- aandacht voor het unieke karakter van het landschap bij eventuele uitwerking van de recreatieve functie van het gebied;
- zorgvuldige inpassing in het oevergebied van noodzakelijke voorzieningen voor extra weerstand;
- scheiding van verkeerssoorten op de toegangsweg (pleijdijk) naar het bedrijf Hermesen;
- verbetering van de toegankelijkheid van het gebied voor minder validen en rolstoelers.

Reactie:

Wij hebben de opmerkingen en visie van appellant, zoals verwoord in bovenstaande zienswijze onder de aandacht van de initiatiefnemers gebracht. Verder merken wij, ook hier wellicht ten overvloede, op dat het doel van de startnotitie bestaat uit het verstrekken van informatie over het 'wat', 'waar' en 'waarom' van de plannen van de initiatiefnemers. Niet in detail, maar op hoofdlijnen. Dit inzicht in de plannen van de initiatiefnemers is nodig om de juiste richtlijnen voor de inhoud van het Milieu-effectrapport (MER) te geven. Deze richtlijnen immers bepalen in belangrijke mate wat wel en wat niet in het MER uitgezocht moet worden. Daarmee staat de startnotitie aan de basis van de informatie die met het MER op tafel komt.

Het uitspreken van een voorkeur is dan ook (nog) niet aan de orde.

Over de vermelde punten van algemene aard merken wij nog het volgende op:

In het MER zullen de aspecten **waterbeheersing** (met name de kwelproblematiek, voor zover er sprake is van toename van kwel-overlast in Westervoort), **recreatie** (voor zover relevant binnen het plangebied) en **bereikbaarheid** (van locaties binnen het plangebied) worden beschreven en in de effect-afweging worden betrokken. Het verkeersarm maken van de oude Westervoortse bandijk is geen onderwerp van deze studie. Deze verkeerskundige aanpassingen en/of maatregelen vallen onder de verantwoordelijkheid van de wegbeheerder, in dit geval de gemeente Westervoort.

Schriftelijke zienswijze nr. 7

Vof Gebr. Hermesen, de heer H.J.M. Hermesen, De Kleine Pleij 4, 6931 SE Westervoort

Samenvatting:

Appellanten verzoeken in het vervolg hun bedrijf te noemen een **groencomposteringsbedrijf**.

Verder stellen zij dat:

- onvoldoende onderscheid gemaakt wordt tussen *bedrijfssterrein* en *bedrijfsfunctie*;
- de effecten van gehele of gedeeltelijke handhaving van het hoogwatervrije terrein op korte, lange en middellange termijn als (tijdelijk) obstakel voor de waterafvoer, los van de aanwezigheid van het groencomposteringsbedrijf beschreven dient te worden;
- de wederzijdse effecten tussen bedrijfsvoering en de voorgenomen activiteit in een aparte effectsbeschrijving moet worden opgenomen (bedrijfsbeperkingen ook uitgedrukt in kosten, bereikbaarheid, geluidsoverlast, rivierkundige aspecten);
- bij een dergelijke gesplitste effectbeschrijving het bij voorbaat al aannemelijk is dat handhaving van het groencomposteringsbedrijf geen onderdeel zal uitmaken van het MMA;
- dat een juiste beoordeling van het voorkeurs-alternatief t.o.v. het MMA duidelijkheid moet verschaffen voor het groencomposteringsbedrijf, of directe verplaatsing, of definitieve handhaving;
- *verplaatsing op termijn geen aanvaardbare optie voor het bedrijf is.*

Reactie:

Wij hebben de opmerkingen en visie van appellant, zoals verwoord in bovenstaande zienswijze onder de aandacht van de initiatiefnemers gebracht. Verder merken wij op dat het centrale doel van milieu-effectrapportage er uit bestaat dat het **milieubelang** een volwaardige plaats krijgt in de besluitvorming over activiteiten met mogelijk belangrijke nadelige gevolgen voor het milieu.

Het aspect 'Kosten' speelt in de effect-afweging in het MER een ondergeschikte rol. In het projectnota-deel, daar waar het gaat om het voorkeursalternatief verder uit te werken, komt uiteraard het aspect 'kosten' wel om de hoek kijken. Ook de door appellant genoemde punten 'bedrijfsvoering', 'handhaving of verplaatsing' en daar aan verbonden schaderegelingen vormen onderdeel van de nadere uitwerking van het voorkeursalternatief voor dijkverlegging en/of inrichting van het buitendijks gebied.

Schriftelijke zienswijze nr. 8

J.J. van der Weide, Het Gilde 34, 6932 GH Westervoort

Samenvatting:

Appellant maakt bezwaar tegen het resultaat van de inperking van alternatieven in de startnotitie. Hij is van mening, dat het *alternatief 4*, oude Westervoortse bandijk, in het MER volwaardig dient te worden uitgewerkt. Ruimtelijk gezien biedt dit alternatief, zijns inziens, de beste kansen voor het behouden van de Pleij. Over de genoemde hoge kosten (f 40 mln) om de verwachte toename van (kwel-)wateroverlast in Westervoort op te lossen kan hij zich door de summere informatie geen oordeel vormen.

Reactie:

In de hoofdpunten van het advies van de Commissie voor de milieu-effectrapportage is een aparte alinea gewijd aan dit onderwerp. Deze onafhankelijke commissie stelt dat het laten vervallen van de optie om de oude Westervoortse bandijk te verbeteren tot primaire waterkering duidelijk is onderbouwd in de startnotitie.

Zij merkt daarbij op dat, gezien de reacties uit de inspraak het raadzaam is de ingrijpendheid van de benodigde aanpassingen bij tracé 4 nader toe te lichten en schetsmatig te visualiseren in het MER. Het gaat hierbij om een globale toelichting, het tracé hoeft niet als volwaardig alternatief te worden uitgewerkt.

Wij onderschrijven dit advies.

Schriftelijke zienswijze nr. 9

Milieugroep Westervoort, p/a J.den Otter, De Hoge Hoeve 32, 6932 DH Westervoort

Samenvatting:

Appellanten vragen aandacht voor de volgende punten:

- een grondige studie naar en het volledig uitwerken van alternatief 4, oude Westervoortse bandijk, in het MER;
- onderzoek naar de landschappelijke gevolgen van twee dicht bij elkaar gelegen dijklichamen;
- onderzoek naar de noodzaak om de totale 'Hondsbroeksche Pleij' als buffer te gebruiken;
- onderzoek naar de kwaliteit van het 'natte gebied' bij keuze voor tracé 2;

- onderzoek naar mogelijkheden om de ‘vernieuwde Hondsbroeksche Pleij’ op te nemen in de ‘Gelderse Poort’.

Reactie:

Voor het eerste en het vierde aandachtspunt verwijzen wij naar de hoofdpunten van het advies van de Commissie voor de milieu-effectrapportage. Deze onafhankelijke commissie stelt dat het laten vervallen van de optie om de oude Westervoortse bandijk te verbeteren tot primaire waterkering duidelijk is onderbouwd in de startnotitie. Zij merkt daarbij op dat, gezien de reacties uit de inspraak het raadzaam is de ingrijpendheid van de benodigde aanpassingen bij tracé 4 nader toe te lichten en schetsmatig te visualiseren in het MER. Het gaat hierbij om een globale toelichting, het tracé hoeft niet als volwaardig alternatief te worden uitgewerkt. Wij onderschrijven dit advies.

Schriftelijke zienswijze nr. 10

J. Moulon en R. Hameeteman, Rijndijk 2, 6931 SC Westervoort

Samenvatting:

Appellanten spreken zich op voorhand al uit voor het **oever-alternatief**. Zij stellen dat de nieuwe dijk zo ver mogelijk van hun uitzicht op de uiterwaarden verwijderd moet blijven.

Reactie:

Naar aanleiding van deze zienswijze merken wij, ook hier wellicht ten overvloede, op dat het doel van de startnotitie bestaat uit het verstrekken van informatie over het ‘wat’, ‘waar’ en ‘waarom’ van de plannen van de initiatiefnemers. Niet in detail, maar op hoofdlijnen. Dit inzicht in de plannen van de initiatiefnemers is nodig om de juiste richtlijnen voor de inhoud van het Milieu-effectrapport (MER) te geven. Deze richtlijnen immers bepalen in belangrijke mate wat wel en wat niet in het MER uitgezocht moet worden. Daarmee staat de startnotitie aan de basis van de informatie die met het MER op tafel komt. Het uitspreken van een voorkeur is dan ook (nog) niet aan de orde.

Schriftelijke zienswijze nr. 11

Rentmeesterskantoor van Rijckevorsel, Ir. Th.C. van Rijckevorsel, Groesbeekseweg 167, 6523 NP Nijmegen (namens de Erven C. Korevaar)

Samenvatting:

Appellanten plaatsen vraagtekens bij de noodzaak van rivierverruiming en de taakstelling van 12 cm ter plaatse. Zij noemen het verlagen van de buitendijks gelegen smalle uiterwaarden een goed alternatief. Zij stellen dat de huidige Pleijdijk nu al aan de (veiligheids-)normen voldoet en dat verlegging van de dijk een kapitaalsintensieve operatie is, die via de waterschapsomslag verhaald zal worden op de ingelanden. Zij twijfelen er aan of het behouden van de huidige afvoerverdeling Nederrijn (2/3) - IJssel (1/3) na dijkverlegging te garanderen is.

Zij hebben de indruk dat de nader uit te werken alternatieven voor dijkverlegging zijn ingegeven om de landbouw te extensiveren ten behoeve van natuurontwikkeling, versterking van natuur en landschap en recreatie voor de inwoners van Westervoort.

Zij pleiten voor het achterwege laten van dijkverlegging en in de plaats daarvan ‘overlaten’ in de huidige pleijdijk aan te brengen, zowel aan de zuidzijde (bovenstrooms) als aan de noordzijde (benedenstrooms) van de Hondsbroeksche Pleij.

Appellanten wijzen op de momenteel aanwezige concessies voor de winning van klei voor steenfabricage in het gebied, waarbij grote belangen voor hen in het geding zijn. Een belangrijk deel van de eigen gronden zijn uitgegeven voor agrarische bedrijfsvoering, welke gronden door de voorgenomen dijkverlegging dreigen te worden versnipperd, met alle schadegevolgen van dien. Appellanten stellen dan ook de initiatiefnemers aansprakelijk voor verwachte inkomstenschade, vermogensschade, en overige schade die ontstaan door beperkingen t.a.v. het eigendom en het gebruik van de gronden.

Reactie:

In het MER zal uitgebreid worden stil gestaan bij het aspect ‘Rivierkunde’. Wij hebben de initiatiefnemers dan ook verzocht de rivierkundige analyse helder en beknopt, op hoofdlijnen, in het MER te beschrijven. Verder is afgesproken dat aan het MER een bijlage of onderliggend document wordt toegevoegd, waarin meer in detail op dit onderwerp zal worden ingegaan.

Het landbouwkundig belang zal in het milieu-effectrapport (MER) volwaardig worden meegenomen en in de effect-afweging worden betrokken.

Voor wat betreft het '*achterwege laten van dijkverlegging*' verwijzen wij naar de hoofdpunten van het advies van de Commissie voor de milieu-effectrapportage (zie *bijlage 5*). Deze onafhankelijke commissie stelt dat het laten vervallen van de optie om de oude Westervoortse bandijk te verbeteren tot primaire waterkering duidelijk is onderbouwd in de startnotitie.

Zij merkt daarbij op dat, gezien de reacties uit de inspraak het raadzaam is de ingrijpendheid van de benodigde aanpassingen bij tracé 4 nader toe te lichten en schetsmatig te visualiseren in het MER. Het gaat hierbij om een globale toelichting, het tracé hoeft niet als volwaardig alternatief te worden uitgewerkt.

Wij onderschrijven dit advies.

Tot slot hebben wij kennis genomen van de grote belangen die voor appellanten in het geding zijn met het oog op de aanwezige concessies voor de winning van klei voor steenfabricage in het betrokken gebied en deze onder de aandacht van de initiatiefnemers gebracht. Wellicht ten overvloede merken wij op dat het doel van de startnotitie bestaat uit het verstrekken van informatie over het 'wat', 'waar' en 'waarom' van de plannen van de initiatiefnemers. Niet in detail, maar op hoofdlijnen. Dit inzicht in de plannen van de initiatiefnemers is nodig om de juiste richtlijnen voor de inhoud van het Milieu-effectrapport (MER) te geven. Deze richtlijnen immers bepalen in belangrijke mate wat wel en wat niet in het MER uitgezocht moet worden. Daarmee staat de startnotitie aan de basis van de informatie die met het MER op tafel komt.

Waarborgen, garanties en/of aansprakelijkstelling voor mogelijke schades kunnen dan ook nu niet worden gegeven. Wel zal in het MER, bij de paragraaf over het aspect woon-, werk- en leefmilieu, in algemene zin aandacht besteed worden aan en rekening gehouden worden met bovenvermelde zienswijze.

Mondelinge zienswijze nr. 12

De heer J. Berends, Waterstraat 24, 6882 GD Velp
(namens de Hengelsport Federatie Veluwezoom)

Samenvatting:

De heer Berends vraagt aandacht voor de bereikbaarheid van de visstoepen voor ouderen en mindervaliden. Ook zou hij graag ter plaatse een aantal zitbanken willen hebben.

Reactie:

Deze zienswijze is ook schriftelijk ingediend en geboekt onder nr. 2; verwezen zij naar onze reactie aldaar.

BIJLAGE 5

[betreft weergave van de hoofdpunten uit het advies van C-m.e.r.]

HOOFDPUNTEN VAN HET ADVIES C-m.e.r.

Het Waterschap Rijn en IJssel (formeel initiatiefnemer) en Rijkswaterstaat directie Oost-Nederland (coördinerend initiatiefnemer) zijn voornemens om ter hoogte van de Hondsbroeksche Pleij te Westervoort rivier-verruimende maatregelen toe te passen. De voorgenomen activiteit omvat in ieder geval het landinwaarts verleggen van de (functie van) primaire waterkering.

De Commissie is van mening dat de startnotitie al veel voor het MER relevante informatie bevat. Deze informatie is voor dit advies getoetst op juistheid, compleetheid en relevantie voor de besluitvorming. De Commissie stemt in met de beoordelingscriteria voor de selectie van de alternatieven en de keuze om twee in de startnotitie aangeduide uitvoeringsalternatieven (het uiterwaard- en oeveralternatief) verder uit te werken. Met de informatie die de beschrijving en vergelijking van de twee alternatieven oplevert acht de Commissie het goed mogelijk om tot de keuze van een voorkeursalternatief te komen.

De Commissie is van mening dat het laten vervallen van de optie om de oude Westervoortse bandijk te verbeteren tot primaire waterkering duidelijk is onderbouwd in de startnotitie. De grote cultuurhistorische en landschappelijke waarden van de oude Westervoortse bandijk worden beschreven en doorslaggevend geacht om af te zien van de karakter veranderende ingrepen die nodig zouden zijn. Gezien de reacties uit de inspraak acht de Commissie het raadzaam de ingrijpendheid van de benodigde aanpassingen bij tracé 4 nader toe te lichten en schetsmatig te visualiseren in het MER. Het gaat hierbij om een globale toelichting, het tracé hoeft niet als volwaardig alternatief te worden uitgewerkt.

Verder vindt de Commissie het belangrijk dat de Projectnota/MER duidelijk maakt hoe op basis van de doelen en voorwaarden de twee alternatieven worden uitgewerkt. Met name de voorwaarde van duurzaamheid is bij de voorgenomen activiteit van belang. Dit houdt in dat natuurdoeltypen zoveel mogelijk in stand blijven ondanks de fasering van de rivierkundige maatregelen. Ook het belang van de landschappelijke en cultuurhistorische waarden en de beleving door bezoekers moeten zo goed mogelijk in deze fasering worden meegenomen.